

TOMÁŠ BOROVSÝ

VENKOVSKÉ STATKY KUTNOHORSKÝCH MĚŠŤANŮ V PŘEDHUSITSKÉM OBDOBÍ

Otázka vztahu města a venkova ve středověku má již svou bohatou bibliografii, v níž významné místo zaujímají práce věnované městským a měšťanským majetkům na venkově a problémům s tímto jevem souvisejícím.¹ Nejde pochopitelně jen o jeho kvantitativní stránku, tj. rozsah a změny majetkové držby měšťanů na venkově, nýbrž i o vztah měšťanských majitelů svobodných statků k nižší šlechtě, jejich postavení v rámci města, způsob správy venkovského majetku apod. Přes množství studií není tato problematika v českém prostředí zpracována natolik, aby bylo možné vynášet dostatečně podložené zobecňující soudy. Předkládaná stať se proto snaží zaplnit mezery v našich znalostech na příkladě druhého největšího města předhusitských Čech — Kutné Hory.

Nejstarší zprávy o pronikání kutnohorských měšťanů do venkovského okolí pocházejí již ze zakladatelského období města. Pojednává o korutanském panování, zepsal se Petr Žitavský s rozhořčením o Pertoldu Pirknerovi, kterého „povzneslo do výše nad meze stavu měšťanského množství peněz“ a který si postavil nedaleko Kutné Hory „hrádek, zvaný Perštejnec, a častěji tam prodléval více z honby za zvláštnostmi než z potřeby“.² Další zprávy dokládají rozmanitost

1 Základní práce Julia Lipperta, Jaroslava Mezníka a Františka Hoffmanna cituji níže, z ostatních srv. zejména B a k a l a , J.: *Venkovské majetky měst a měšťanů na severní Moravě v předhusitské době*. ČSIM B–24, 1975, s. 106–119; Č e c h u r a , J.: *České Budějovice — příklad vytváření městského velkostatku v Čechách*. JSH 4, 1985, s. 161–172; H o f f m a n n , F.: *Jihlava v husitské revoluci*, Havlíčkův Brod 1961, s. 144–152; ze zahraničních prací viz L e G o f f , J. (ed): *Histoire de la France urbaine 2. La ville médiévale des Carolingiens à la Renaissance*, Paris 1980, zejm. s. 440–446; B r u n n e r , O.: *Zwei Studien zum Verhältnis von Bürgertum und Adel*. In: Týž, *Neue Wege der Verfassungs- und Sozialgeschichte*. Göttingen 1968², s. 242–280; F r i t z e , K.: *Am Wendepunkt der Hanse. Untersuchungen zur Wirtschafts- und Sozialgeschichte wendischer Hansestädte in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts*, Berlin 1967, zejm. s. 95–105; stručný přehled a uvedení do problematiky u S c h u l z e , H. K.: *Grundstrukturen der Verfassung im Mittelalter II*, Stuttgart – Berlin – Köln 1992², s. 201–203.

2 FRB IV, s. 163, cituji překlad Františka Heřmanského (*Zbraslavská kronika. Chronicon*

způsobů, jakými měšťané na venkov pronikali — Syboto Schyner získal od kolínského rychtáře Ortlina privilegium Václava II., osvobozující pozemky ve vsi Kbely od všech poplatků,³ roku 1323 povolil Jan Lucemburský Sidelmanovi a jeho společníkům, aby vysadili na německém právu vsi Veřím a Kbely a brali z nich poté plat 2 kopy grošů,⁴ kolonizační činnost vyvíjel též urbureř Borsuta.⁵ Podmínky k získávání venkovských statků usnadňovala kutnohorským měšťanům panovnická privilegia. Opomineme-li nejisté privilegium Jana Lucemburského údajně z roku 1329,⁶ byla to nejprve listina Karla IV. z 13. prosince 1371, v níž povolil měšťanům Kutné Hory zakupovat se na venkově a odkazovat venkovský majetek svým příbuzným a přátelům,⁷ což o patnáct let později potvrdil Václav IV., doplniv ustanovení, že zemře-li měšťan bezdětný a bez blízkých přátel, spadnou svobodné majetky na krále a městské na městskou radu.⁸ Další důležité privilegium vydal Václav IV. 21. prosince 1392. Podle něj neměl nikdo zajímat poddané horníků bez řádné opovědi před kutnohorským mincmistrem, před kterým se rovněž měly řešit otázky týkající se venkovského majetku. Toto privilegium bylo pro kutnohorské měšťany natolik významné, že si je nechali přepsat i do dvorských desek.⁹

Rozsah venkovských držav, jejichž majiteli byli měšťané, se jako první pokusil stanovit Julius Lippert, vycházející přitom z úředních knih pražského arcibiskupství.¹⁰ Pro Kutnou Horu dospěl Lippert k závěru, že jejím měšťanům patřilo v předhusitském období 25 vesnic v okolí města, nerozlišoval ovšem časové vrstvy ani majetky podle velikosti. Lippertovy vývody podrobil kritické revizi Jaroslav Mezník a metodicky přesnými postupy prokázal na příkladě Prahy zmenšování venkovského majetku pražských měšťanů již před husitskou revolucí.¹¹ Výsledky jeho a dalších prací pak zobecnil František Hoffmann v tvrzení, že „*období do poloviny 14. století lze pokládat za vrchol při pronikání měst do venkovského pozem-*

Aulae Regiae, Praha 1976, s. 214–215).

- 3 Roku 1319 si toto privilegium nechal potvrdit od Jana Lucemburského, RBM IV, č. 1299.
- 4 RBM III, č. 853.
- 5 T a d r a , F. (ed): *Summa Gerhardi*. Sonderdruck aus AÖG 60, Wien 1880, č. 3.
- 6 K e j ř , J.: *Les privilèges des villes de Bohême depuis les origines jusqu' aux guerres hussites (1419)*. In: *Les libertés urbaines et rurales du XIe au XIVe siècle*. Collection Histoire n. 19, 1968, s. 156 je s jistými výhradami přijímá; námítky proti platnosti tohoto privilegia B o r o v s k ý , T.: *Správa města a radní vrstva v předhusitské Kutné Hoře*. In: *Historie 96*. Hradec Králové 1997, s. 61.
- 7 CIM II, č.449.
- 8 CIM II, č.608.
- 9 Text privilegia v CIM II, č.654, zpráva z rukopisu 15. století kutnohorské provenience (Praha, Strahovská knihovna, sign. DD V 50, f. 184a) o zapsání do dvorských desk otištěna tamže v poznámce. K tomuto zápisu došlo v souvislosti s projednáváním odúmrti po Ondřeji Plumelovi, viz *Archiv český* 36, s. 517–521.
- 10 L i p p e r t , J.: *Bürgerlicher Landbesitz im 14. Jahrhundert*. Zu Ständefrage jener Zeit. MVGDB 40, 1901, kutnohorské statky s. 46–50.
- 11 M e z n í k , J.: *Venkovské statky pražských měšťanů v době předhusitské a husitské*. Rozpravy ČSAV, řada spol. věd 75/2, Praha 1965, s.7–9, srv. dále též, *Venkovské statky brněnských měšťanů ve 14. a 15. století*. ČMM 79, 1960, s. 129–147.

kového vlastnictví, který potom vystřídala stagnace i ústup".¹² Na následujících stránkách tak půjde o rozřešení tří důležitých otázek: 1) Jak velký byl rozsah venkovských statků kutnohorských měšťanů ve srovnání s ostatními městy? 2) Došlo i zde k zmenšování venkovských majetků již před husitskou revolucí? 3) Patřili držitelé statků na venkově mezi vládnoucí vrstvu města?

Prvé dvě otázky spolu úzce souvisí, jejich řešení však komplikuje nedostatek pramenů. Při zjišťování venkovských majetků není možné vycházet pouze z nečetných listin, desk dvorských a erekčních a konfirmačních knih, důležitým pramenem jsou zde městské knihy (přesněji: prameny městské provenience),¹³ které v našem případě postrádáme. Při absenci městských pramenů se o některých majetcích vůbec nedozvíme, u známých majetků pak často není možné stanovit přesněji dobu, po kterou se nalézaly v držení kutnohorských měšťanů. K tomu přistupuje skutečnost, že díky povaze pramenů pocházejí poněkud hojnější zprávy o venkovských statcích měšťanů Kutné Hory až z poslední čtvrtiny čtrnáctého století a z počátku století patnáctého. Musel jsem proto při sledování vývoje majetkové držby na venkově zvolit jiný postup než J. Mezník pro Prahu a pro Brno. Období 1380–1420 jsem rozdělil na desetiletí, v tabulce 1 pak zachycuji ke každému desetiletí počet zjištěných venkovských majetků. Protože jen málokdy přesně víme, kdy a jak měšťan statek na venkově získal, jsou čísla v tabulce zkreslující — např. Křečhoř, na níž v roce 1411 prodal Václav Spicnogl 14 kop platu Pavlu Mailerovi, jsem započítal mezi velké majetky až v desetiletí 1411–1420, přitom je velmi pravděpodobné, že mu patřila již dříve. Současně však nevíme ani to, zda měšťan majetek dosvědčený v průběhu jednoho desetiletí držel i v následujícím — roku 1392 zapsal Ondřej Polner na svém dvoře v Chotovicích 20 kop platu, další zprávy o tomto majetku už ale nemáme a v tabulce je proto započítán jen v desetiletí 1391–1400. Je též nutné si uvědomit, že součty v tabulkách shrnují nestejně jednotky — rozdíl mezi držbou dvora a celé vesnice či městečka je evidentní; protože ale není možné stanovit přesné poměry mezi jednotlivými majetky, nezbyvá než započítávat každý jako jednu jednotku. Tyto skutečnosti musíme mít při interpretaci výsledků v tabulce zachycených na zřeteli. K tabulce samotné ještě jednu poznámku: Za velké majetky jsem považoval takové, které měly hodnotu alespoň 150 kop grošů nebo na nich byl zaplacen roční plat ve výši nejméně 10 kop,¹⁴ počítám sem i vesnice, v nichž máme doloženo pouze držení patronátního práva kutnohorskými měšťany. Do oddílu přesně nezjištěno zahrnuji ty majetky, o kterých jsou v pramenech jen obecné zmínky jako o statcích, dědictví apod., dále dvory bez bližšího udání platů z nich plynoucích. Bylo by samozřejmě účelné sledovat i počty malých majetků, zde však narážíme na velké mezery v pramenech — záznamy o prodeji vinic, luk, polností v okolí města, pokud tyto byly *de iure* i *de facto* v držení měšťanů, a

12 Hoffmann, F.: *České město ve středověku*, Praha 1992, s. 96–97.

13 Mezník, J.: *Venkovské statky pražských měšťanů*, s. 7.

14 Při poměru platu k jeho ceně 1:10 počítám s tím, že majetek zatížený ročním platem 10 kop měl hodnotu spíše větší než 100 kop, neboť jinak by pro majitele bylo lepší jej rovnou prodat. Citace pramenů k v textu zmiňovaným transakcím s jednotlivými lokalitami jsou v příloze.

platech z nich plynoucích byly zřejmě zapisovány do městských knih, které se z předhusitského období nedochovaly. Jisté možnosti zkoumání nám skýtají výpisky z trhových knih sedleckého kláštera, jemuž před rokem 1421 náležela nominálně většina půdy v zemědělském zázemí města.¹⁵ Tyto knihy byly ovšem založeny pravděpodobně až v druhém desetiletí 15. století a o předcházejícím vývoji téměř žádné podrobnější informace nepodávají.

Tabulka 1

období	1381–1390	1391–1400	1401–1410	1411–1420	1380–1400	1401–1420
velké majetky	15	20	21	21	22	29
přesně nezjištěné	3	6	6	8	7	12

Podle údajů v tabulce by koncem 14. století došlo k mírnému zvětšení venkovských držav kutnohorských měšťanů. Jak jsem již uvedl, čísla v tabulce jsou nepřesná, můžeme však zvýšení počtu velkých majetků v desetiletí před husitskou revolucí o třetinu oproti desetiletí 1381–1390 připsat pouze na účet chybějících pramenů? Domnívám se, že ne. Je nutné si uvědomit, že i při nepochybné torzovitosti pramenné základny se v daných čtyřiceti letech jedná o prameny stejné povahy, které pokrývají celé období rovnoměrně. Právní pořízení týkající se velkých majetků byla povětšinou zlistňována či intabulována, považují proto za velmi pravděpodobné, že víme o většině velkých venkovských statků, které náležely kutnohorským měšťanům. Otázka jejich přesného počtu v jednotlivých obdobích ovšem zůstává problematická a je tedy nutno přihlídnout ke konkrétním případům. Nemělo by smysl probírat jednotlivé majetky a hádat, odkdy a jak dlouho měšťanům patřily, leccos ale napoví sledování největších držav.

Před rokem 1400 máme zprávy o jediném větším panství,¹⁶ je-li tohoto slova možné v dané souvislosti užit, a můžeme sledovat vytváření dalšího. Roku 1365 koupil Kunzlin Ruthard od sedleckého kláštera hrádek a městečko Malešov a ves Močovice za 1300 kop,¹⁷ dále Ruthardům zřejmě patřila také ves Košice, kde vykonávali patronátní právo, a menší majetky ve třech dalších vsích.¹⁸ Malešovské panství si podrželi až do počátku 15. století, zdá se ale, že již na přelomu 14.

15 Knihovna Národního muzea, rkp. VI F 32, s. 109–114. Rozbor rukopisu a určení proveniencce zápisů podal Č e c h u r a , J.: *Úřední knihy kláštera v Sedlci z období počátku 15. až konce 16. století*. Časopis Národního muzea, řada historická 152, 1983, s. 114–130; ostrá polemika R. Nového (*O sedleckých knihách a způsobu jejich zpracování*, ČsČH 33, 1985, s. 255–261) vychází z pozic diplomatického fundamentalismu a kromě napadání Čechurových závěrů nepřináší nic podstatného.

16 Opomímám zástavu Křivoklátu v roce 1343 v 2766 kopách Heinlinu Eylowerovi (RBM IV, č. 1291), kdy se jednalo jen o krátkodobou držbu.

17 Více k tomu Č e l a k o v s k ý , J. — V o j t í š e k , V.: *Klášter sedlecký, jeho statky a práva v době před válkami husitskými*. Rozpravy ČAV I/58, Praha 1916, s. 30.

18 V roce 1396 prodal Kunzlin Ruthard majetky v Bukové, Ebrhardci a Starhoři.

a 15. století stejnojmenný syn Kunzlina Rutharda přešel k nižší šlechtě. V tabulce jsem proto jeho statky započítával mezi velké majetky pouze do roku 1400. V devadesátých letech 14. století se formovalo dominium rodu z Písku, jemuž počátkem 15. století patřily tři vsi celé a v sedmi dalších části. Co do velikosti se s ním mohl měřit majetek Václava Vorsuchera — když v roce 1414 přijímal Vikéře z Myšlína a Ondřeje z Čáslavi do spolku („*facti sunt cum eo veri unitores et hromáždění*“), byl majitelem tvrze a městečka Paběnice, čtyř celých vsí a majetků ve třech jiných. Písař Pavel Mailer koupil v roce 1411 část Druhanic za 640 kop, v následujícím roce k nim připojil vsi Brambory a Podol, oceněné na 900 kop; venkovský majetek v ceně nejméně 1000 kop vlastnil na počátku husitské revoluce Friduš Kumel; několik vsí náleželo na počátku 15. století také rodině Názů.

Provedený výčet statků nebyl samoučelný. V druhé polovině 14. století víme pouze o dvou velkých venkovských državách měšťanů Kutné Hory, z počátku následujícího století máme zprávy hned o pěti, nadto můžeme u některých sledovat proces vytváření.¹⁹ K tomu je nutné dodat, že ještě v posledním čtvrtstoletí před začátkem husitských válek kupovali kutnohorští měšťané venkovské statky, které v jejich vlastnictví dříve nebyly — nejednalo se tedy o přeskupování majetků mezi jednotlivými měšťany, nýbrž o pravděpodobné zvětšování celku majetkové držby na venkově. Zdůrazňuji pravděpodobné, pokud bychom se striktně drželi pramenů, dospěli bychom k závěru, že v posledních pěti letech vlády Václava IV. došlo k zmenšení počtu velkých majetků, neboť Václav Vorsucher prodal svůj velký majetek Benešovi z Řepčic a zakoupil menší a dceři Ondřeje Plumela Anežce se nepodařilo po Plumelově smrti v roce 1417 obhájit ves Neškaredice.

Je tedy možné částečně zodpovědět první dvě otázky. Rozsah venkovských majetků měšťanů Kutné Hory odpovídá i postavení Kutné Hory jako druhého města českého království — jednoznačně převyšuje venkovské zázemí Brna,²⁰ oproti Praze je přibližně poloviční.²¹ Tento poměr nemusí být definitivní, uvážíme-li však velikost obou měst a odhadované počty obyvatel,²² jeví se jako velmi pravděpodobný. Zajímavá zjištění ovšem přináší srovnání majetkové držby na venkově v případě Kutné Hory (a koneckonců všech velkých českých měst) a bohatých německých hanzovních měst. Pražské a kutnohorské rody vlastnily počátkem 15. století venkovské majetky v rozsahu srovnatelném s majetky nejbohatších rodin např. ve Stralsundu;²³ tutéž skutečnost můžeme

19 Viz v textu uvedené koupě Pavla Mailera, 1414–1415 skoupil Bernard Gruber části vsi Březové od různých majitelů, Paběnice musel Václav Vorsucher vykoupit od rodu z Písku a dalších držitelů.

20 Mezník, J.: *Venkovské statky brněnských měšťanů*, s. 134–139.

21 Mezník, J.: *Venkovské statky pražských měšťanů*, s. 12–18.

22 Marek, J.: *Areál středověkých měst*. ČMM 80, 1961, s. 227–237 uvádí velikost Kutné Hory počátkem 14. století 71 ha, Prahy v téže době přes 140 ha, po založení Nového Města 550 ha. Odhady počtu obyvatel Šmahel, F.: *Husitská revoluce I. Doba vymknutá z kloubů*. Praha 1996, s. 356–359.

23 Fritze, K.: *Am Wendepunkt der Hanse*, s. 95–99.

konstatovat i pro Vídeň,²⁴ která byla svou strukturou obyvatelstva a právním postavením našim městům přece jen bližší než hanzovní města.²⁵

Největší majetky na venkově shromáždily v čtvrtstoletí před husitskou revolucí rody z Písku, Názové, Alderové, Václav Vorsucher a Pavel Mailer. Členové rodu z Písku zasedali rovněž nejčastěji v městské radě, neplatí ale, že velký majetek na venkově zaručoval i moc ve městě. Václav Vorsucher držel v roce 1407 městskou rychtu, v radě je dosvědčen jen v období 1405–1406 a v roce 1417, o účasti městského písaře Pavla Mailera v radě víme pouze k roku 1418. Z pěti rodů, které v letech 1395–1420 zasedaly v radě nejčastěji, držely statky na venkově nepochybně čtyři (z Písku, Alderové, Polnerové a Rosentalové). Celkem obsadili majitelé venkovských statků v tomto období 58 míst v radě, tedy 23% všech známých míst. V některých radách byli zastoupeni početně (v radách 1396 a 1397 měli pět míst), v druhé radě z roku 1401 je nenalzáme vůbec. Po roce 1400 se jim nepodařilo ani jednou obsadit více než tři místa v radě.²⁶

Jeden ze závěrů této práce — růst počtu velkých majetků až do počátku patnáctého století — sice neodpovídá tendenci zjištěné pro Prahu a pro Brno, kvůli tomu ovšem není nutno tuto hypotézu zavrhnout. Kutná Hora vznikla oproti ostatním významným městům s jistým zpožděním, v době, kdy tato města měla již za sebou větší část složitějšího období vymezování svého vztahu k panovníkovi a zemským úřadům a vytváření vlastní samosprávy. K tomu je nutné přičíst, že téměř všechna půda v blízkém okolí města patřila církevním institucím, sedlecký klášter se přitom z pochopitelných důvodů k odprodeji venkovských statků kutnohorským měšťanům uchyloval jen zřídka. Venkovské majetky získávali kutnohorští měšťané spíše od nižší šlechty — jen 30% lokalit, z nichž máme zprávy o statcích měšťanů Kutné Hory, patřilo sedleckému klášteru,²⁷ v ostatních případech, kde známe předchozí majitele, to byli s jednou výjimkou²⁸ nižší šlechtici. Výše uvedené skutečnosti tak vytvořily situaci, v níž se kutnohorským měšťanům zřejmě dařilo pronikat do venkovského okolí města ve větší míře až v druhé polovině 14. století. Opomíjet nelze ani odlišný charakter Kutné Hory od ostat-

24 Brunner, O.: *Zwei Studien*, s. 245–249, 266–273.

25 K hanzovním městům F r i t z e, K.: *Am Wendepunkt der Hanse*, s. 115–126; hutné shrnutí posledního bádání o středověké Vídni podal P e r g e r, R.: *Die Wiener Ratsbürger*. Ein Handbuch, Wien 1988, s. 6–27.

26 K vývoji v Praze srv. M e z n í k, J.: *Venkovské statky pražských měšťanů*, s. 28–36.

27 Opírá se o údaje, které shromáždili Č e l a k o v s k ý, J. — V o j t í š e k, V.: *Klášter sedlecký*, passim a soupis předhusitských statků sedleckého kláštera sestavený N u h l í č k e m, J.: *Zlomek urbáře kláštera sedleckého z třicátých let 14. stol.* SAP 7, 1957, s. 266–270 — Nuhlíček ovšem u jednotlivých míst často neuvádí, kdy klášter ves prodal a zda ji držel celou nebo jen její část. K vývoji sedlecké klášterní državy srv. Č e c h u r a, J.: *Dvě studie k sociálně ekonomickému vývoji klášterního velkostatku v předhusitských Čechách*. Sborník Národního Muzea, A–42, 1988, s. 16–37; znovu též, *Die Struktur der Grundherrschaften im mittelalterlichen Böhmen*, Stuttgart — Jena — New York 1994, s. 38–52.

28 Jedná se o Pněvice, které patřily pražské kapitule.

ních měst — doklady z druhé čtvrtiny 14. století ukazují, že horní podnikatelé investovali prostředky do další důlní činnosti i mimo kutnohorský kutací okrsek.²⁹ Pokud bychom rozložení jejich venkovských majetků zakreslili na mapu, zjistíme, že naprostá většina z nich se nachází ve větší vzdálenosti jižně a západně od města, tedy v prostoru, kde měla své statky povětšinou nižší šlechta. Zda se počet statků kutnohorských měšťanů na venkově rozšiřoval až do počátku husitských válek, není možné přesně stanovit, byť tuto možnost považují za velmi pravděpodobnou. Téměř jistá je však jiná věc — podobný úbytek venkovských majetků jako v Praze a v Brně v Kutné Hoře nenastal.

V české literatuře se často setkáme s tvrzením, že kutnohorští měšťané získávali své venkovské statky na úkor sedleckého kláštera.³⁰ Toto tvrzení není chybné, zcizování klášterního majetku však neprobíhalo přímo — měšťané pronikali do klášterní državy, využívající finanční tísně sedleckých cisterciáků, spíše formou platů a zástav (v konkrétních případech se někdy dá jen těžko rozlišit, o kterou z těchto forem se vlastně jedná — zejména tehdy, když zapsaný plat pohltil veškeré výnosy z daného statku, který ovšem *expressis verbis* do zástavy dán nebyl). Např. jen během roku 1418 bylo provedeno 23 transakcí s klášterním nemovitým jměním, v nichž nabyvateli byli kutnohorští měšťané.³¹ Podle Jaroslava Čechury došlo v závěru předhusitského období k naprostému rozkladu sedleckého hospodářství, když klášter sice zůstal nominálním vlastníkem svých statků, ovšem výnos z nich pobírali měšťané Kutné Hory a dalších měst.³² V této souvislosti si proto musíme povšimnout další stránky vztahů města a venkova, a to otázky věčných platů, které jednotlivým měšťanům plynuly z venkovských majetků. V české historiografii bylo zatím v případě měst více pozornosti věnováno platům zapisovaným na městských domech,³³ zdá se však, že z venkova získávali měšťané velkých měst částky srovnatelné — ne-li větší — s příjmy z rent váznoucích na domech uvnitř města.

Z let 1380–1420 se mi podařilo shromáždit zprávy o 72 věčných platech, které pobírali kutnohorští měšťané.³⁴ Zatížené nemovitosti patřily především sedleckému klášteru, přesné vyjádření přinášejí následující tabulky.

29 T a d r a , F. (ed): *Summa Gerhardi*, passim.

30 Naposledy H o f f m a n n , F.: *České město*, s. 96.

31 Knihovna Národního muzea, rkp. VI F 32, s. 110–114.

32 Viz Čechurovy práce citované v poznámce 27.

33 Viz M e z n í k , J.: *Vlastnictví rent na Starém Městě počátkem 15. století*. Pražský sborník historický 7, 1972, s. 50–61, kde je citována starší literatura; jinak srv. též F r i t z e , K.: *Am Wendepunkt der Hanse*, s. 99–101; L e G o f f , J. (ed): *Histoire*, s. 441–446.

34 Opomím platy, které měšťané Kutné Hory v daném období poukázali církevním institucím. Praměny: SOA Kutná Hora, aktová sbírka; SOA Jihlava, listiny; SOA Třeboň, Vs Sedlec, listiny a rkp. sign. 204/60; SÚA Praha, Stará manipulace sign. C 104 6/19; Knihovna Národního muzea, rkp. VI F 32; E m l e r , J. (ed): *Reliquiae tabularum terrae I–II*, Pragae 1870–1872; H a a s , A.: *Archiv Koruny české 5*, Praha 1947; Č e l a k o v s k ý , J. — V o j t í š e k , V.: *Kláster sedlecký*, příloha IX; *Archiv český 2*, 31, 35, 36.

Tabulka 2

Plátce	Počet platů	Celková výše platů ³⁵
církev	37	766 ³⁶
nižší šlechta	12	128
měšťané K.Hory	11	112
rada K.Hory	10	135 ³⁷
měšťané jiných měst	2	20
celkem	72	1161

Tabulka 3

	Radní	Jejich příbuzní	Další měšťané	Celkem
Počet platů	44	5	23	72
Jejich výše	823	102	236	1161

K výsledkům uvedeným v tabulkách, je nutno podotknout, že zachycují pouze část všech platů, přičemž není možné ani přibližně určit, jak velký byl souhrn všech platů, pobíraných kutnohorskými měšťany. Rozložení platů mezi radní, jejich příbuzné a ostatní měšťany ukazuje kromě naprosté převahy radních i to, že radní vlastnili vyšší platy i v průměru na jeden plat. Největší příjmy plynuly z venkova rodu z Písku (170 kop grošů ročně), dále Francovi z Rosentalu (58 kop gr.), Alderům (53 kop gr.), Václavu Vilmannovi (50 kop gr.) a Názům (45 kop gr.). Jedná se o rody a jedince aktivně se podílející na dolování a mincování a též majitele venkovských statků.

Výše uvedené platy spolu s úroky, které odváděli měšťanům poddaní, stačily na bezproblémové pokrytí základních životních nákladů. Základní zdroj příjmů pro většinu nejbohatších kutnohorských měšťanů jistě představovalo horní a mincovní podnikání, ovšem otázka, zda se pokoušeli své roztržštěné majetky sjednocovat a samostatně na nich hospodařit, si zaslouží bližší prozkoumání. Pozornost je pochopitelně třeba věnovat největším statkům. Ze sedmi vsí, které držel v roce 1414 spolu s městečkem a tvrzí v Paběnicích Václav Vorsucher, leželo pět v okruhu 3 km kolem Paběnic, jedna ve vzdálenosti zhruba 7 km a jednu se mi nepodařilo lokalizovat. Vsi Brambory a Podolí, přikoupené Pavlem Mailerem k jeho majetku v Druhanicích, se nacházejí asi 7 km od Druhanic. Rodu z Písku patřily na přelomu 14. a 15. století dvě vsi západně a jedna 2 km jihovýchodně od Kutné Hory, ostatní vesnice, z nichž členové rodu drželi jen části, byly rozptýleny v širším okolí města. Nadto Třebětín, který Hanuš z Písku koupil roku 1418 od Konráda Náze, ležel již zcela mimo spádový okruh Kutné Hory (nedaleko Ledče nad Sázavou). Zde je nutno hledat příčinu v bohatém roz-

35 Všechny údaje jsou v kopách grošů.

36 50 kop gr. platil filiální klášter cisterciáků v Pohledu, zbytek sedlecký klášter.

37 Z uvedených deseti platů jsou čtyři prodány 19. 7. 1420, jeden v roce 1420, u pěti není datum uvedeno — lze však předpokládat, že pocházejí také z tohoto roku, kdy rada nezbytně potřebovala pro Zikmunda a na vydržování vojenské posádky peníze v hotovosti.

rodu této rodiny na počátku 15. století a rozdělení majetku mezi jednotlivé syny. Nepříliš od sebe vzdáleny jsou tři vesnice Friduše Kumela, větší rozptyl se objevuje u venkovského majetku rodiny Názů. Tendenci ke scelování majetku lze tedy konstatovat jen v případě, že všechny statky patřily jednomu majiteli (Václav Vorsucher, Pavel Mailer).

Odpověď na druhou otázku — zda se měšťané pokoušeli na svých venkovských majetcích i o samostatné hospodaření — je komplikována skutečností, že jen výjimečně byla některá ze vsí delší dobu v držení jednoho a téhož majitele. A protože v pramenech nenacházíme žádné přímé zmínky, které by tuto možnost potvrzovaly, nezbyvá než uchýlit se k sledování nepřímých ukazatelů. Jedním z nich je bezesporu existence dvorů obhospodařovaných v režii majitelů. Přítomnost těchto dvorů můžeme celkem logicky předpokládat ve vsích náležejících měšťanům na přechodu z města na venkov: dvůr byl v Paběnicích, kde sídlil Jakub z Písku a po něm zřejmě jistou dobu i Václav Vorsucher (na jeho panství se další dvůr nacházel v Zbožnově); v Suchdole (Hanco z Písku), v Ebrhardci (Cunzlin Ruthard) — Ruthard ovšem tento dvůr v roce 1396 prodal a jiné (v Klukách) zřejmě pronajímal svým služebníkům. Zprávy o dvorech máme i z venkovských majetků ostatních měšťanů — z Ratboře, Druhanic, Olšan, Peček, dokonce i z předměstí Kolína³⁸ a z dalších míst. U dvora v Pečkách, který počátkem 15. století zřejmě vlastnil Franc z Rosentalu,³⁹ známe i velikost přiměřené půdy — 14 lánů („*XIIII huben akkers*“).⁴⁰ Nadto získali kutnohorští měšťané — ať již koupí nebo formou pronájmu — i několik dvorů sedleckého kláštera.⁴¹ Část užitků z produkce dvorů nepochybně směřovala do domácností majitelů (jak pro členy rodiny, tak pro čeládku), část snad na lokální trhy — o tom ovšem nemáme žádné doklady.

Držení venkovských statků umožňovalo měšťanům přechod k nižší šlechtě.⁴² V Kutné Hoře víme s jistotou pouze o dvou měšťanech, kteří tak učinili, další zprávy pramenů jsou nejednoznačné. Město opustil již v prvním desetiletí 14. století Pertold Pirkner.⁴³ Kunzlin Ruthard zasedl ještě v roce 1397 v městské radě, roku 1403 je označen jako *famosus Ruthard de Malessow*,⁴⁴ což jej — vzhledem k tomu, že Ruthardové malešovské panství, které drželi nepřetržitě od roku 1365, někdy kolem roku 1411 pravděpodobně vyměnili za Svojšíce, po kterých se pak také psali⁴⁵ — snad již v této době také řadí mezi nižší šlechtu.

38 *Libri erectionum VI.* Ed. A. Podlaha, Pragae 1927, s. 323–326. K stavební podobě dvorů srv. Chotěbor, P. — Smetánka, Z.: *Panské dvory na české středověké vesnici.* AH 10, 1985, s. 47–56; k jejich vztahu k tvrzím Kašička, F.: *Hospodářské zázemi drobných feudálních sídel ve středních Čechách.* Ibidem, s. 57–65.

39 V roce 1404 je uváděn ke kostelu v Pečkách kněz se souhlasem France z Rosentalu, „*possessoris curie in Peczka*“, *Libri confirmationum VI.* Ed. J. Emler, Pragae 1883, s. 126.

40 Tomaschek, J. A. (ed): *Der Oberhof Iglau in Mähren und seine Schöffensprüche aus dem XIII.–XVI. Jahrhundert,* Innsbruck 1868, č. 266.

41 Viz Čechura, J.: *Dvě studie,* s. 23.

42 Viz Mezník, J.: *Venkovské statky pražských měšťanů,* s. 42–54.

43 RBM III, č.408; srv. Šusta, J.: *Dvě knihy českých dějin I,* Praha 1917, s.497.

44 *Libri confirmationum VI,* s.98.

45 Sedláček, A.: *Hrady, zámky a tvrze království českého XII,* Praha 1900, s. 130.

V roce 1415 směnil Václav Vorsucher své panství s Benešem z Řepčic, v zápise o prodeji se tituluje *Wenceslaus dictus Frzucher de Pabienicz et de Rzepcicz*,⁴⁶ ovšem v roce 1417 zasedl v městské radě.⁴⁷ V roce 1409 vystavuje městská rada listinu o prodeji platu — prodávajícím je „*Hanuschco von Pykancz*“ (=Bykánec), syn Konráda písaře mince a „*uns mitpurger*“.⁴⁸ U ostatních majitelů venkovských majetků nacházíme občas označení *famosus*, někteří dokonce trvale sídlili na svých statcích,⁴⁹ určitější doklady nám ovšem scházejí. Ke kontaktům s nižší šlechtou však mohlo docházet i jinými způsoby, konkrétně sňatky měšťanských dcer s šlechtickými syny — tak se Anežka, dcera kutnohorského rychtáře Ondřeje Plumela, vdala za Aleše Kolovrata ze Zruče, Anna, dcera Tycze Vettera, si vzala Karla z Bychoře.⁵⁰ Na prvním případě je zajímavé, že ani po sňatku nepřestala být Anežka počítána mezi kutnohorské měšťany. Pozoruhodný je případ Václava Druhanic, který pravděpodobně přešel opačným směrem z řad nižší šlechty mezi měšťany Kutné Hory — v roce 1404 se označuje jako *cliens*,⁵¹ o tři roky později již podobně jako Hanušek z Bykánce jako obyvatel Kutné Hory.⁵² Zde zřejmě sehrálo svou roli i to, že jeho dcera Barbora si vzala kutnohorského měšťana.⁵³

Ve srovnání s Prahou může zarazit malý počet měšťanů, kteří z města odešli na venkov.⁵⁴ Ani tuto skutečnost není nutné svádět na chybějící prameny, spíše bychom si měli uvědomit, že Kutná Hora byla město odlišného typu než Praha. Pokud některý z měšťanů vzal odpuštění od města a přešel k nižší šlechtě, ztrácel možnost ovlivňovat záležitosti týkající se dolování a mincovnictví — jako šlechtic nemohl zasedat v městských a horních úřadech. Základ k bohatství kutnohorských měšťanů přitom položila právě účast na dolování, to je celkem nepochybné. Odchod na venkov byl tedy možný za předpokladu, že měšťan byl ochoten vzdát se tohoto zdroje příjmů⁵⁵ a vlastnil dostatečně velké venkovské majetky. Kutnohorští patricijové raději zůstávali ve městě, díky vlastnictví svobodných statků, jež byly zapisovány do zemských desk, však vytvářeli v rámci města zvláštní vrstvu, pro jejíž podvojnost (měšťan — majitel deskového statku) zemské právo nemělo přesné vyjádření. Vnějšíkově se odlišné postavení těchto

O Malešov se ovšem Ruthardové hlásili ještě ve 30. letech 15. století (*Archiv český* 2, s. 470), naskytá se tedy otázka, jakým způsobem jej vlastně ztratili.

46 E m l e r , J. (ed): *Reliquiae tabularum terrae II*, s. 120–121.

47 *Archiv český* 36, s. 518.

48 SOA Kutná Hora, aktová sbírka č. XVII/1.

49 V roce 1408 prodal Matěj z Třebonína část Třebonína s patronátním právem „*famoso viro Jacobo Pyessk civi in Montibus in Pabyenicz residenti*“, T a d r a , F. (ed): *Soudní akta konsistoře pražské VI*, Praha 1899, s. 343. O dochovaných stavbách tvrzí v okolí Kutné Hory naposledy K a š i č k a , F.: *Tvrze středních Čech*, Praha 1984, *passim*.

50 *Archiv český* 36, s. 517–521; 35, s. 389.

51 *Libri erectionum VI*, s. 377.

52 SOA Kutná Hora, aktová sbírka č. 17.

53 Viz pozn. 51.

54 Srv. M e z n í k , J.: *Venkovské statky pražských měšťanů*, s. 45–48.

55 Např. úřad pruběře (examinátor, vorsucher) vynášel v druhé čtvrtině 14. století 1 hřivnu týdně (T a d r a , F. (ed): *Summa Gerhardi*, č. 7).

měšťanů projevovalo užíváním titulatury nižší šlechty (*famosus vir*).⁵⁶ Možnosti odejít na venkov se pokusili využít členové předních kutnohorských rodů po obsazení města pražany a sirotky v první polovině dvacátých let 15. století, obhájit alespoň část venkovského majetku se však tehdy podařilo jen několika z nich.⁵⁷

PŘÍLOHA

SEZNAM VENKOVSKÝCH STATKŮ KUTNOHORSKÝCH MĚŠŤANŮ V PŘEDHUSITSKÉM OBDOBÍ

V příloze jsou zachyceny venkovské lokality, v nichž měli kutnohorští měšťané své majetky; opomímám majetky na předměstích Kutné Hory a jiných měst. Protože při přesném výčtu držení majetku by příloha neúměrně narostla, uvádím kromě doložených let držby pouze jméno měšťana a citaci pramene.

Zkratky: AČ = *Archiv český*; KNM = *Knihovna Národního muzea*; KS = *Č e l a k o v s k ý , J. — V o j t í š e k , V. : Klášter sedlecký*; LC = *Libri confirmationum*; LE = *Libri erectionum*; Listy = *T a d r a , F. (ed): Listy kláštera zbraslavského*, Praha 1903; RTT = *E m l e r , J. (ed): Reliquiae tabularum terrae*; SA = *T a d r a , F. (ed): Soudní akta konsistoře pražské*; Summa = *T a d r a , F. (ed): Summa Gerhardi*; ZDB = *Die Landtafel des Markgrathumes Mähren I. Edd. P. R. v. Chlumec-ky, J. Chytil, C. Demuth, A. R. v. Wolfskron, Brünn 1856*; ZR = *S e d l á č e k , A. : Zbytky register králův římských a českých z let 1361–1480*, Praha 1914.

Bojmany: 1362 Temlinus (LC I/1, 186), 1372–1379 Václav Tchemlinův (LC II, 72; III, 111; AČ 2, 481). — 1390 opatrovník jeho sirotek (LC III,). — 1395 Petr Schram (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 7). — 1403 Thoma Hager (LE VI, 340–42). — 1405–1422 Friduš Kumel (LC VI, 164, 241, SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 16, AČ 2, 55–56). — 1418 Václav Erhardův (LC VII, 259).

Brambory: 1412–1437 Pavel Mailer (RTT II, 91; AČ 36, 543)

Březová: 1414 Anna (RTT II, 106). — 1414–1416 Bernard Gruber (AČ 36, 513–15).

Buková: 1396 Kunzlin Ruthard (RTT I, 565)

Bykánec: 1409 Hanušek (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 17).

Bylany: před 1371 Ditlin Kint, poté Henslin (SOA Třeboň, Vs Sedlec, listiny č. 74). — před 1384 Tycz písař (AČ 31, 317)

56 Pro Prahu na tuto skutečnost poukázal Č e c h u r a , J.: *Městská šlechta — součást pražského patriciátu?* Documenta Pragensia IX, 1991, s.64–66; viz též B r u n n e r , O.: *Zwei Studien*, s. 266–267.

57 Více k tomu B o r o v s k ý , T.: *Kutná Hora 1437–1461*. Časopis Národního muzea, řada historická 167, 1998, s. 22–25.

- Církvice:** 1387 Friduš Kumel (SÚA, Stará manipulace C 104 6/19). — 1399 Štěpán Hager (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 11)
- Černovice:** 1366 Mertlinus Noezel (AČ 26, 138)
- Čížov:** do 1358 Frenclin Schobro (ZDB III, č. 408)
- Druhanice:** 1388–1422 Friduš Kumel (AČ 2, 55–56, 478). — 1407–1411 Václav (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. XVII/1; RTT II, 83–84). — 1411–1437 Pavel Mailer (RTT II, 83–84)
- Drahobilice:** před 1399 Hanuš Pek (AČ 35, 299–300)
- Ebrhardec (?):** 1396 Kunzlin Ruthard (RTT I, 565)
- Horky:** 1422 Friduš Kumel (AČ 2, 55–56).
- Hořany:** 1337 Markvard Schik (RBM III, č. 1870, IV, č. 422). — 1404 poručníci dětí Čenka z Hořan (AČ 2, 197). — 1412 Mikuláš, syn Čenka z Hořan (AČ 2, 197).
- Hradenín:** 1403 Petr pláteník (LE VI, 314–318)
- Hraběšín:** 1415 Václav Vorsucher (RTT II, 120)
- Chotovice:** 1392 Ondřej Polner (AČ 31, 252)
- Chřenovice:** po 1414 Konrád Náz (S e d l á č e k , A.: *Hrady*, s. 110)
- Jeneč:** 1360 Jakub písař (AČ 26, 363)
- Kačina:** 1377 Friduš Kumel (SOA Třeboň, Vs Sedlec, listiny č. 80)
- Kbely:** 1319 Syboto Schepner (RBM IV, č. 1299). — 1323 Sidelman a společníci (RBM III, č. 901). — 1356 Klára, vdova Haincmana z Rosentalu (RBM VI, č. 433)
- Kluky:** 1358 Cunczlin Bernhardi (LC I/1, 58). — 1397 Cunczlin Ruthard (LE IV, 465). — 1408 Jan Muczer (LC VI, 252). — 1417 Martin Náz (LC VII, 220)
- Konařovice:** 1390 — před 1403 Bernhard Gruber (AČ 2, 197; RTT I, 601).
- Košice:** 1360–1363 Cunczlin Ruthard (LC I/1, 184; I/2, 25). — 1376 opatrovníci Cunczlina Rutharda (LC III, 53). — 1388–1403 Cunczlin Ruthard (LC III, 200; VI, 98), prodal asi 1411 (viz Malešov)
- Křechoř:** 1411 Wenclaw Spicnogl (AČ 2, 479)
- Křivoklát:** 1343 Heinlin Eylower (RBM IV, č. 1291; viz též *Summa*, č. 64, 65)
- Lhotka:** 1400 Jakš z Písku a Jakub Kruk (LE VI, 143–6). — 1410 Uršula, vdova po Jiřkovi (RTT II, 76). — 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120–121)
- Lochy:** 1407 Konrád Náz (AČ 2, 478)
- Lošany:** 1363 Henslinus (LC I/2, 19). — 1391 Tyczsetr (LC V, 67). — před 1392 Ondřej, syn Vavřincův, poté Tycz Pheter (AČ 31, 335). — 1394 Anna, vdova Tyczova (LC V, 189–190). — před 1401 Katruše, dcera Tyczova (AČ 35, 389). — před 1404 Anna z Druhanic (LE VI, 377–8). — 1414 Hanman (LC VII, 104). — 1416–1419 Hanman Alder (LC VII, 200, 284), poté jeho synové, kteří Lošany obhájili i v husitském a pohusitském období
- Lužov:** (1387) Jakub Wilmann (SÚA, Stará manipulace C 104 6/19; datace podle J. Čechury, *Dvě studie*, s. 23)
- Malešov:** 1365 — asi 1411 Cunczlin Ruthard (KS, s. 30; S e d l á č e k , A.: *Hrady*, s. 130)
- Malotice:** 1389 Francz řeč. Gyser (LC III, 214)

- Mistrol** (? — v časl. kraji): 1387 Tomlin a Dorota, děti Henslina Grosmana, a Jan Teicher (LE III, č. 403)
- Močovice**: 1365 — asi 1411 Cunczlin Ruthard (KS, s. 30; Sedláček, A.: *Hrady*, s. 130)
- Nebovidy**: 1372 Kateřina, vdova Mikuláše řeč. Wolfgang (LC II, 83). — 1386 Vincenc z Rosentalu (LC III, 178). — 1391 vdova Uršula a sirotek Václav (LC V, 99). — 1407 Václav z Písku (LC VI, 221–2)
- Neškaredice**: před 1417 Ondřej Plumel (AČ 36, 517–521)
- Olšany**: 1401 Jakub z Písku (LE VI, 231). — 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111 a 120)
- Omeny** (?): 1377 Václav Spulatt (AČ 2, 478)
- Paběnice**: 1400–1408 Jakub z Písku (LE VI, 210–215; SA VI, 343). — 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120)
- Pašíněves**: 1414 Nyklas Hamr (RTT II, 107)
- Pečky**: 1358 Sophie, vdova Frenclina Kaucenbacha (LE III, č. 403). — 1370 Martinus řeč. Haumbach (LC II, 34). — Václav řeč. Walek (LC III–IV, 43). — 1379 Václav řeč. Ochs (LC III–IV, 106). — 1404 Franc z Rosentalu (LC VI, 126). — kolem 1410 Hanus Kauffman, poté jeho děti (Tomasek, J. A.: *Der Oberhof Iglau*, č. 327)
- Pirkenstein**: 1308 Pertold Pirkner (FRB IV, s. 163). — 1352 magister Petr Delphini (? — není jisté, zda jde o kutnohorského měšťana, SÚA, Česká finanční prokuratura č. 31). — před 1356 Mikuláš Hamman (SOA Třeboň, Vs Sedlec, sign. 265/40, s. 84). — 1403–1404 Petr z Písku (LE VI, 337–340; ZR, č. 581)
- Pněvice**: 1385 Pesslin z Brodu (LC III, 172). — 1391–1403 Ondřej Polner a bratři (LC V, 98; VI, 92). — 1405 bratrstvo Božího Těla (LC VI, 163–4). — 1407 Jan z „*Trewczicz*“ (SA VI, 75–76)
- Poboří**: 1340–1345 Mikuláš Schram (RBM IV, č. 779)
- Počernice**: ? Borsuta (*Summa*, č. 5)
- Podol**: 1412–1437 Pavel Mailer (RTT II, 91; AČ 36, 543)
- Pryben** (?): 1355 Pestlinus z Rosentalu (RBM VI, č. 234)
- Přítoka**: 1397 Václav Bartošův (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 9). — 1409 Franc Roll (KS, příloha IX). — 1413 Václav Kaufman (AČ 2, 469)
- Rabštejn**: 1400 Jakš z Písku a Jakub Kruk (LE VI, 143–6). — 1410 Uršula, vdova po Jiříkovi (RTT II, 76)
- Radimovice**: do 1389 Hanuš Tropar (AČ 31, 323)
- Radonín**: 1403 Mikuláš z Písku (LE VI, 314–318)
- Radovešice**: do 1401 Tycz a dcera Katruše (AČ 35, 389)
- Ratboř**: 1362 Mikuláš řeč. Wilkuss (LC I/1, 189). — 1389 Mikuláš *de Doleo* (LC III, 207). — 1392 odúmrť po Mikulášovi Wonderbueete, obhájil Martin (AČ 31, 338). — 1392 Martin řeč. Odegiji (LC V, 132). — 1399 Franc Oderin (LE VI, 125–8). — 1401–1403 Martin Oderin (LE VI, 208–210; LC VI, 84). — 1403 Martin Hodie (SA IV, 259). — 1405 Hanuš z Písku (LE VI, 419–422). — 1417 Jakub Wolgemut (LC VII, 230)
- Senetín**: 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120–121)
- Starhoř**: 1396 Kunzlin Ruthard (RTT I, 565)

Suchdol: 1356–1358 Thomlin řeč. Wolflin (LC I/1, 56, 58). — 1377 Prokop (LC III, 64). — 1394 Petr z Písku (LC V, 188–9). — 1405 Hanuš z Písku (LE VI, 419–22). — 1417 Hanušek a Mikuláš z Písku (LC VII, 226). — před 1423 Václav z Písku (AČ 36, 709–710)

Třebetín: do 1418 Konrád Náz (LC VII, 269). — po 1418 Hanuš z Písku (AČ 2, 478; 3, 382–3)

Třebonín: 1392–1408 Jakub z Písku (LC V, 115; VI, 57; SA VI, 343). — 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120–121)

Újezdec: 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120–121)

Úmonín: před 1408 Thomas Palwin (RTT II, 47)

Vejdov: 1409 Hanko Eylawer (KS, příloha IX)

Velím: 1323 Sidelman a společníci (RBM III, č. 901). — 1325 Herman Wilcozon (RBM IV, č. 2021 a III, č. 1299). — 1358–1359 Henslin Weinreich, Ulusch Pfafenknecht a jejich druhové (*Listy*, č. 153, 155). — 1359 Jeklinus z Rosentalu, Uluschius Wunderweyn a Henslinus Schik (*Listy*, č. 157). — 1359 Uluschius Pfafenknecht a Nicol (*Listy*, č. 158)

Vidice: 1360 Peschlin řeč. Pusch a Barthuss (LC I/1, 120). — 1362 Petr (LC I/1, 186). — 1394 Francz řeč. Gyser (LC V, 192, 193). — 1405 Konrád Náz (LC VI, 150)

Vilanec: před 1358–1365 Petr Schober (RBM VI, č. 827, VII, č. 1525; ZDB III, č. 409)

Vilémovice: 1385 Albert Reynlini (LC III, 173)

Výčapy: před 1399 Hanuš Pek (AČ 35, 299–300)

Vysoká: 1371 Petrus Paniess (LC II, 63). — 1386 Petr z Písku (LC III, 187). — 1403 Václav Wrsucher (LC VI, 100). — 1407 Petr z Písku (LC VI, 263). — 1409 Petr z Písku a syn Jíra (LC VI, 263). — 1415–1417 Mikuláš a Hanušek z Písku (LC VII, 169, 217)

Vytošice (?): 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111, 120)

Wancze (?): 1412 Ondráček (ZDB IX, č. 249)

Zbožnov: 1414–1415 Václav Vorsucher (RTT II, 111–2, 120–121)

Žitenice: 1398 paní Schikacht Mertlinova (SOA Kutná Hora, akt. sb. č. 10)

RÉSUMÉ

Der Autor sucht am Beispiel der Stadt Kuttenberg drei Fragen der Problematik der bürgerlichen Landbesitze betreffende unter. 1) Wie gross der Umfang der Landbesitze der Bürger von Kuttenberg vor der hussitischen Revolution war? 2) Verkleinert sich dieser Umfang in der 2. Hälfte des 14. und am Anfange des 15. Jahrhundert? 3) Welche Stellung nahmen die Landbesitzer in der Stadt ein? Ad 1 und 2: Der Umfang der Landbesitze war in den Jahren 1380–1420 konstant, resp. er hat gelinde vergrößert; es war in diesem Zeitabschnitte zwei Städtchen und viele Dörfern und Höfen. Ad 3: Die Landbesitzer haben in dem Stadtraten regelmäßig getagt, vier von fünf mächtigsten städtischen Geschlechtern haben die Landbesitze gehabt. Die kuttenbergische Landbesitzer haben die Möglichkeit durch das Eigentum der Landbesitze zum Niederadel zu übergehen nicht ausgenutzt. Sie haben in der Stadt geblieben und als der Adel (*famosus vir*) titulieren gelassen.